

SOOVITUSED

KOMISJONI SOOVITUS (EL) 2022/1431,

24. august 2022,

toidus leiduvate perfluoritud alküülühendite seire kohta

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

ning arvestades järgmist:

- (1) Perfluoritud alküülühendeid (PFAS) kasutati ja mõnd neist ikka veel kasutatakse laialdaselt tööstus- ja tarbijarakendustes, sealhulgas kangaste ja vaipade mustusekindlate katete, toiduga kokku puutuvate paberist ja papist materjalide õlikindlate katete, tulekustutusvahetude, kaevandamisel ja naftapuuraudkudes kasutatavate pindaktiivsete ainete, põrandapoleerimisvahendite ja putukamürkide koostises. Nende laialdane kasutamine koos nende püsivusega keskkonnas on kaasa toonud ulatusliku keskkonnasaaste. Toidu saastumine nende ainetele tuleneb peamiselt nende bioakumuleerumisest vee- ja maismaaorganismide toiduahelates ning PFASi sisaldavate toiduga kokkupuutuvate materjalide kasutamisest. PFASid, mida on toidus ja inimestes leitud kõige suuremas kontsentratsioonis, on perfluorooktaansulfoonhape (PFOS) ja perfluorooktaanhape (PFOA) ning nende soolad.
- (2) Euroopa Toiduohutusamet (edaspidi „toiduohutusamet“) palus seega toiduahelas olevaid saasteaineid käsitleval teaduskomisjonil koostada arvamus toidu olulisuse ning erinevate toiduainete ja toiduga kokku puutuvate materjalide suhtelise osatähtsuse kohta inimeste kokkupuutel PFOSi, PFOA ja nende sooladega ning anda nõu PFASide riskihindamist puudutavate edasiste sammude kohta.
- (3) Toiduahelas olevaid saasteaineid käsitlev teaduskomisjon võttis 21. veebruaril 2008 vastu teadusliku arvamuse PFOSi, PFOA ja nende soolade kohta, ⁽¹⁾ märkides, et on soovitatav saada täiendavaid andmeid PFASide sisalduse kohta toidus ja inimestes, eelkõige seoses inimeste kokkupuute suundumuste jälgimisega.
- (4) Komisjoni soovitus 2010/161/EL ⁽²⁾ alusel koguti täiendavaid andmeid mitme toidus sisalduva PFASi esinemise kohta.
- (5) 2020. aastal ajakohastas toiduohutusamet komisjoni taotlusel PFOSi ja PFOA riskihindamist ning laiendas seda perfluorononaanhappele (PFNA) ja perfluoroheksaansulfoonhappele (PFHxS), võttes arvesse kõige uuemaid teaduslikke andmeid ja soovitus 2010/161/EL alusel kogutud andmeid nende ainete esinemise kohta. Arvamuses perfluoroalküülühenditest tuleneva ohu kohta inimeste tervisele ⁽³⁾ jõudis teaduskomisjon järeldusele, et osa Euroopa elanikkonnast saab doosi, mis ületab lubatud nädaladoosi. Toiduohutusamet märkis siiski, et paljude toiduainete puhul puuduvad endiselt representatiivsed andmed esinemise kohta, ning soovitas seetõttu koguda selliseid andmeid mitmesuguste PFASide kohta paljudes laialdaselt tarbitavates toiduainetes. Kuna teatavates toiduainetes mõõdetud PFASide kontsentratsioonid saadi ainult väga tundlike analüüsimeetodite abil, mida enamik laboreid ei suuda praegu kasutada, soovitas komisjon rakendada PFASide analüüsimeetodeid.

⁽¹⁾ „Opinion of the Scientific Panel on Contaminants in the Food chain on Perfluorooctane sulfonate (PFOS), perfluorooctanoic acid (PFOA) and their salts“, The EFSA Journal (2008) 653, lk 1–131.

⁽²⁾ Komisjoni 17. märtsi 2010. aasta soovitus 2010/161/EL toidus leiduvate perfluoritud alküülühendite seire kohta (ELT L 68, 18.3.2010, lk 22).

⁽³⁾ Toiduahelas olevaid saasteaineid käsitlev Euroopa Toiduohutusameti teaduskomisjon (CONTAM), „Scientific opinion on the risk to human health related to the presence of perfluoroalkyl substances in food“, EFSA Journal 2020; 18(9):6223.

- (6) Võttes arvesse toiduohutusameti arvamust, tuleks koguda andmeid mitmesuguste PFASide esinemise kohta toidus, mille kaudu toimub inimeste oluline kokkupuude PFASidega, et toetada toidukaudse kokkupuute hindamist ja hinnata vajadust reguleerida nende ainete sisaldust konkreetsetes kaupades. Selleks tuleks teha seiret teatavat liiki toitude suhtes, mis on toodetud kindlal viisil või millel on kindlad omadused ja mille kohta andmed puuduvad, ning esitada erinevate töödeldud toodete hinnangulised töötlemistegurid.
- (7) Vaja on järeluuringuid saasteallikate kohta, et oleks võimalik rakendada järelmeetmeid, millega hoida ära PFASide esinemine toidus. Selle kohta juhiste andmiseks on asjakohane kehtestada toidus sisalduvate PFASide soovituslikud piirsaldused. Need sisaldused ei tohiks mõjutada võimalust toiduaineid turule lasta, kuid tuleks teha uuringud, kui PFASide kontsentratsioon toiduaines ületab nimetatud piirsaldust. PFASide kontsentratsiooni määramiseks nende esinemiskoguste juures tuleks kasutada piisavalt tundlikke meetodeid. Seda tuleks soodustada, soovitades määramispiiri sihtväärtusi.
- (8) Loomne toit suurendab oluliselt inimeste kokkupuudet PFASidega. Toiduohutusamet jõudis järeldusele, et PFASid kanduvad söödast üle loomadelt saadud toidule, kusjuures loomaliikide vahel ja eri PFASide vahel on selged erinevused. Nii võivad PFASid üle kanduda ka mullast, mida karjamaal toituvad põllumajandusloomad alla neelavad, ja loomade joogiveest. Seepärast on järeluringute puhul, mille eesmärk on teha kindlaks saastumise põhjused juhul, kui komisjoni määruses (EÜ) nr 1881/2006⁽⁴⁾ sätestatud loomses toidus esinevate PFASide piirnorme ületatakse, oluline, et laborid oleksid võimelised kontrollima ka sööta, loomade joogivett ja loomade elukoha mulda. Praegu on aga PFASide esinemise kohta liidu söödas olemas vaid vähe andmeid, mille alusel on võimalik uurida sööta loomses toidus esinevate PFASide allikana. Kuna ainult piiratud arv laboreid suudab PFASe söödas analüüsida, teeb söödas ja toidus sisalduvate halogeenitud püsivate orgaaniliste saasteainete Euroopa referentlabor lisatööd, et aidata laboritel sellist võimekust arendada. Kuigi see töö peaks võimaldama tulevikus vastu võtta täiendavaid soovitusi söödas sisalduvate PFASide kohta, tuleks juhul, kui laboritel on olemas piisav analüüsivõimekus, soovitada neil liikmesriikidel, kelle laborid on juba võimelised analüüsima PFASi söödas, seda juba teha ning nendes liikmesriikides, kus ei ole veel nõutavat analüüsivõimekust, peaksid laborid juba valideerima söödas sisalduvate PFASide analüüsimeetodid.
- (9) Tagamaks, et proovid on kontrollitava partii suhtes representatiivsed, tuleks järgida komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1428⁽⁵⁾ (milles sätestatakse proovivõtu- ja analüüsimeetodid perfluoritud alküülühendite sisalduse kontrolliks teatavates toiduainetes) lisas kirjeldatud proovivõtukorda,

SOOVITAB JÄRGMIST:

1. Liikmesriigid peaksid koostöös toidukäitlejatega 2022., 2023., 2024. ja 2025. aastal tegema PFASide sisalduse seiret toidus.

Liikmesriigid peaksid kontrollima järgmiste PFASide esinemist toidus:

- a) perfluorooktaansulfoonhape (PFOS),
- b) perfluorooktaanhape (PFOA),
- c) perfluorononaanhape (PFNA),
- d) perfluoroheksaansulfoonhape (PFHxS).

Liikmesriigid peaksid võimaluse korral kontrollima ka niisuguste PFOSi, PFOA, PFNA ja PFHxS-iga sarnaste ühendite sisaldust, millel on erinev alküülahel ja mis esinevad toidus, joogivees ja/või inimseerumis, näiteks:

- a) perfluorobutaanhape (PFBA),
- b) perfluoropentaanhape (PFPeA),

⁽⁴⁾ Komisjoni 19. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1881/2006, millega sätestatakse teatavate saasteainete piirnormid toiduainetes (ELT L 364, 20.12.2006, lk 5).

⁽⁵⁾ Komisjoni 24. augusti 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/1428, milles sätestatakse proovivõtu- ja analüüsimeetodid perfluoroalküülühendite sisalduse kontrolliks teatavates toiduainetes (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 66).

- c) perfluoroheksaanhape (PFHxA),
- d) perfluoroheptaanhape (PFHpA),
- e) perfluorodekaanhape (PFDA),
- f) perfluoroundekaanhape (PFUnDA),
- g) perfluorododekaanhape (PFDoDA),
- h) perfluorotridekaanhape (PFTrDA),
- i) perfluorotetradekaanhape (PFTeDA),
- j) perfluorobutaansulfoonhape (PFBS),
- k) perfluoropentaansulfoonhape (PFPS),
- l) perfluoroheptaansulfoonhape (PFHpS),
- m) perfluorononaansulfoonhape (PFNS),
- n) perfluorodekaansulfoonhape (PFDS),
- o) perfluoroundekaansulfoonhape (PFUnDS),
- p) perfluorododekaansulfoonhape (PFDoDS),
- q) perfluorotridekaansulfoonhape (PFTrDS),
- r) perfluorooktaansulfoonamiid (FOSA).

Liikmesriigid peaksid kaaluma ka võimalust kontrollida uute PFASide esinemist toidus, näiteks järgmiste PFASide sisaldust:

- a) 2-[(6-kloro-1,1,2,2,3,3,4,4,5,5,6,6-dodekafluoroheksüül)oksü]-1,1,2,2-tetrafluoroetaansulfoonhape (F53B happevorm);
- b) 2,3,3,3-tetrafluoro-2-(heptafluoropropoksü)-propanhape (GenX happevorm);
- c) (2,2,3-trifluoro-3-[1,1,2,2,3,3-heksafluoro-3-(trifluorometoksü)propoksü]propioonhape (ADONA happevorm);
- d) N,N-dimetüül-N-oksiid-3-[(3,3,4,4,5,5,6,6,7,7,8,8,8-tridekafluorooktüül)sulfonüül]amino]-1-propanamiiniumhüdrosiid (Capstone A);
- e) N-(karboksümetüül)-N,N-dimetüül-3-[(3,3,4,4,5,5,6,6,7,7,8,8,8-tridekafluorooktüül)sulfonüül]amino]-1-propanamiiniumhüdrosiid (Capstone B);
- f) fluorotelomeeralkoholid ja -sulfonaadid.

2. Seire peaks hõlmama mitmesuguseid toiduaineid vastavalt tarbimisharjumustele, sealhulgas puu- ja köögivilja, tärkliiserikkaid juuri ja mugulaid, vetikaid, teravilja, pähkleid, õliseemneid, imikute ja väikelaste toitu, loomset toitu, alkoholivabasid jooke, veini ja õlut.

Andmeid tuleks koguda järgmisel viisil toodetud või järgmiste omadustega toodete kohta:

- a) eri viisil toodetud, sealhulgas mahetootmisest pärit tooted;
- b) loomsed tooted – tooted, mis on saadud loomadelt, kellel on juurdepääs välitingimustes mullale või veele, ning tooted, mis on saadud loomadelt, kellel ei ole juurdepääsu välitingimustes mullale ega veele;
- c) loomsed tooted – mitmesugustest tehistingimustes peetavatest ja looduslikest liikidest saadud tooted, mis esindavad riigis valitsevaid tarbimisharjumusi;
- d) kartulid – kooritud kartulid või koorega tarbitavate kartulisortide korral koorimata kartulid, tingimusel et see on andmete esitamisel selgelt märgitud;
- e) seened – looduslikud ja tehistingimustes kasvanud seened.

Analüüsida tuleks ainult toidu söödavat osa. Puu- ja köögivilja, tärkliiserikkaid juuri ja mugulaid tuleks enne proovide võtmist pesta, tagades samal ajal, et pesuvesi ei põhjusta täiendavat PFASidega saastumist. Imikute ja väikelaste toitu tuleks analüüsida nii, nagu seda kuivana või vedelana turustatakse.

Andmeid tuleks koguda saastamata piirkondades toodetud toidu kohta, kuid võib esitada ka andmeid saastatud piirkondadest pärit toidu kohta, kui see teave on toiduohutusametile andmete esitamisel selgelt märgitud.

3. Liikmesriigid peaksid koostöös toidukäitlejatega koguma teavet PFASide kontsentratsiooni kohta samast toorainepartiist pärit töötlemata ja töödeldud toodetes ning määrama kindlaks erinevate töödeldud toodete, sh eelkõige juustu, vadakupulbri, munakollase, suure munasisaldusega valikpagaritoodete ja maksa sisaldavate lihatoodete töötlemistegurid.
4. Liikmesriigid, kellel on võimekus analüüsida söödas sisalduvaid PFASe, peaksid tegema ka söödas sisalduvate PFASide seiret. Liikmesriigid, kellel ei ole veel selleks vajalikku analüüsivõimekust, peaksid valideerima söödas sisalduvate PFASide analüüsimeetodid.
5. Liikmesriigid peaksid järgima rakendusmääruse (EL) 2022/1428 (milles sätestatakse proovivõtu- ja analüüsimeetodid perfluoritud alküülühendite sisalduse kontrolliks teatavates toiduainetes) lisan kirjeldatud proovivõtukorda.
6. Analüüsid tuleb teha kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625 ⁽⁶⁾ artikliga 34, kasutades analüüsimeetodit, millega saadud tulemuste usaldusväärsus on tõendatud. Analüüsimeetodite määramispiirid ei tohiks ületada järgmisi väärtusi:
 - a) 0,002 µg/kg PFOSi, 0,001 µg/kg PFOA, 0,001 µg/kg PFNA ja 0,004 µg/kg PFHxSi jaoks puu- ja köögiviljas, tärkliiserikastes juurtes ja mugulates ning imiku- ja väikelapsetooidus;
 - b) 0,010 µg/kg PFOSi, 0,010 µg/kg PFOA, 0,020 µg/kg PFNA ja 0,040 µg/kg PFHxSi jaoks piimas;
 - c) 0,10 µg/kg PFOSi, PFOA, PFNA ja PFHxSi jaoks kalas ja maismaaloomade lihas;
 - d) 0,30 µg/kg PFOSi, PFOA, PFNA ja PFHxSi jaoks munades, koorikloomades ja molluskites;
 - e) 0,50 µg/kg PFOSi, PFOA, PFNA ja PFHxSi jaoks maismaaloomade söödavas rupsis ja kalaõlis.Liikmesriigid, kes kasutavad meetodeid, millega pole võimalik neid määramispiire saavutada, võivad esitada suuremate määramispiiridega meetoditega saadud tulemused. Need liikmesriigid peaksid siiski võtma vajalikud meetmed, et saavutada eesmärgiks seatud määramispiirid võimalikult kiiresti.
7. Saastumise põhjuseid tuleks täiendavalt uurida, kui on ületatud järgmised soovituslikud sisaldused:
 - a) 0,010 µg/kg PFOSi, 0,010 µg/kg PFOA, 0,005 µg/kg PFNA ja 0,015 µg/kg PFHxSi puu- ja köögiviljas (v.a looduslikult kasvavad seemned), tärkliiserikastes juurtes ja mugulates;
 - b) 1,5 µg/kg PFOSi, 0,010 µg/kg PFOA, 0,005 µg/kg PFNA ja 0,015 µg/kg PFHxSi looduslikult kasvavates seentes;
 - c) 0,020 µg/kg PFOSi, 0,010 µg/kg PFOA, 0,050 µg/kg PFNA ja 0,060 µg/kg PFHxSi piimas;
 - d) 0,050 µg/kg PFOSi, 0,050 µg/kg PFOA, 0,050 µg/kg PFNA ja 0,050 µg/kg PFHxSi imikutooidus ⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta määrus (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (ELT L 95, 7.4.2017, lk 1).

⁽⁷⁾ Imikutoit on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta määruses (EL) nr 609/2013 imikute ja väikelaste toidu, meditsiinilisel näidustusel kasutamiseks ettenähtud toidu ning kehakaalu alandamiseks ettenähtud päevase toidu asendajate kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 92/52/EMÜ, komisjoni direktiivid 96/8/EÜ, 1999/21/EÜ, 2006/125/EÜ ja 2006/141/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/39/EÜ ning komisjoni määrused (EÜ) nr 41/2009 ja (EÜ) nr 953/2009 (ELT L 181, 29.6.2013, lk 35).

8. Liikmesriigid peaksid korrapäraselt esitama toiduohutusametile seireandmed koos toiduohutusameti poolt nõutava teabega ja toiduohutusameti kehtestatud elektroonilises aruandlusvormingus, et need saaks koondada ühte andmebaasi. Liikmesriigid peaksid
- a) märkima kahtlaste proovidena andmed, mis on saadud teadaoleva suure keskkonnareostusega piirkondadest, eelkõige kalade, ulukite, vabapidamisel ja välitingimustes peetud kodulindude ning välitingimustes kasvanud puu- ja köögivilja kohta;
 - b) täpsustama tootmisviisi, eelkõige loomsete toodete (loodusest kogumine või küttimine/püük vs. mittemahepõllumajanduslik tootmine või mahepõllumajanduslik tootmine; vabapidamine või välitingimustes pidamine vs. sisetingimustes pidamine) ja seente korral (loodusest kogumine vs. tehistingimustes kasvatamine);
 - c) teatama ulukite liha ja rupsi korral võimalusel loomade vanuse ning
 - d) teatama imikute ja väikelaste toidu peamised koostisosad (lehmapiim, sojauba, kala, maismaaloomade liha, teravili, köögivilja või puuvili).

Brüssel, 24. august 2022

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Stella KYRIAKIDES
